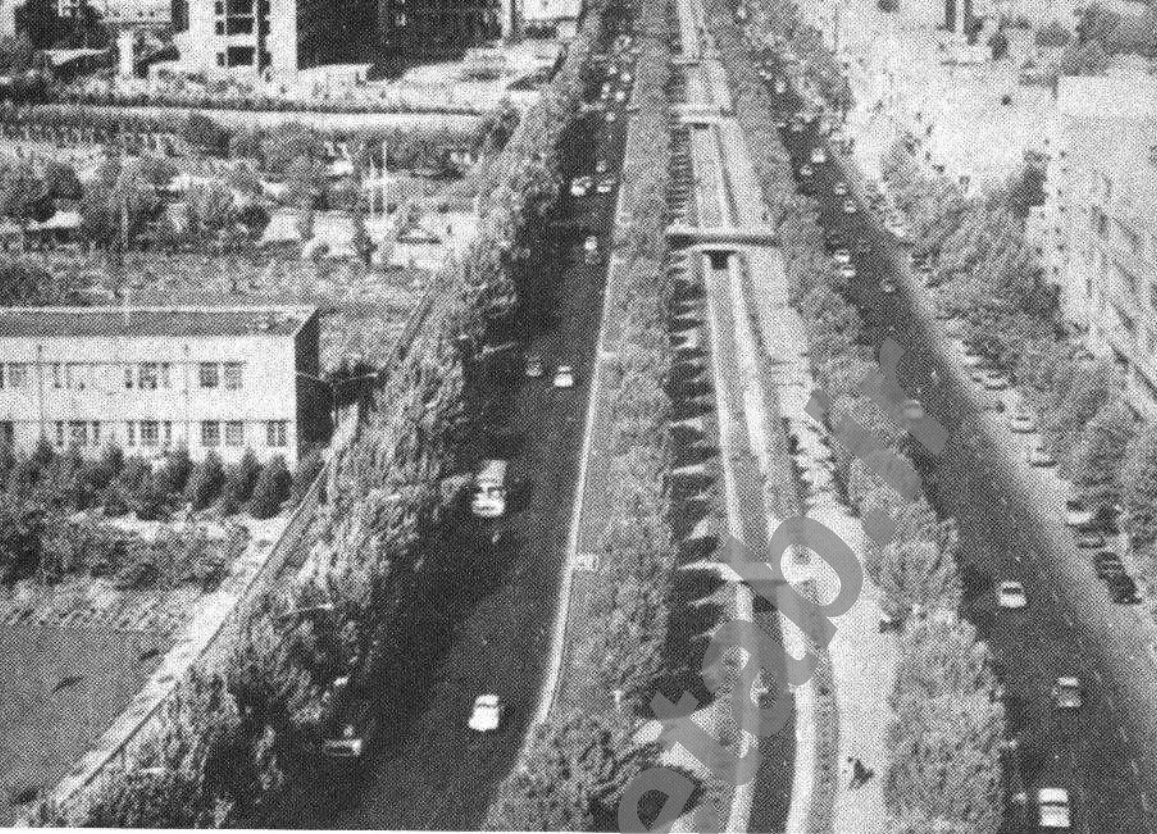

پیچ شمیران ۱۳۳۲

(تاریخچه‌ی هنرستان هنرهای زیبای تهران، ۱۳۹۱-۱۳۳۲)

داریوش کیارس

سرشناسه: اسدی کیارس، داریوش، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پندلور: پیچ شمیران ۱۳۳۲؛ (تاریخچه‌ی هنرستان هنرهای زیبای تهران، ۱۳۹۱ - ۱۳۳۲) / داریوش کیارس؛ طرح گرافیک: امیر قهراد
مشخصات نشر: تهران: پیکره، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری: ۳۲۸ ص؛ محور، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۲۸-۳۸-۴
وضعیت فهرست‌نویسی: قیفا
یادداشت: کتابخانه
عنوان دیگر: تاریخچه‌ی هنرستان هنرهای زیبای تهران، ۱۳۹۱ - ۱۳۳۲
موضوع: هنرستان هنرهای زیبای تهران - تاریخ
موضوع: هنرستان هنرهای زیبای دختران تهران - تاریخ
موضوع: هنرستان‌های هنرهای ربا - ایران - تهران - سرگذشته
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۵۱۳۵ / ۹۳ / ۱۵۳ EGRY
رده‌بندی دیوینی: ۷۷۳۰۹۵۵۱۲۲
شماره‌ی کتابشناسی ملی: ۳۵۹۲۷۴۹

(پیکره)

پیچ شمیران ۱۳۳۲

(تاریخچه‌ی هنرستان هنرهای زیبای تهران، ۱۳۹۱ - ۱۳۳۲)

داریوش کیارس

طراح گرافیک: امیر قهراد

ویراستار: خشیایار فیهمی

چاپ نخست: ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

لیتوگرافی: نقش سبز چاپ و صحافی: مینا تلفن: ۰۲۱-۷۷۲۹۶۶۹۴

نشر پیکره: تهران، خیابان آزادی، ابتدای آذربایجان، پلاک ۱۰۳۴، واحد ۳.

تلفن: ۶۶۰۳۸۴۱۹

www.peikarehpub.com | E-mail: info@peikarehpub.com

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

این کتاب با حمایت سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران و بهیمن شده است

فهرست

۷	یادداشت
۸	پیش‌گفتار
۱۰	مقدمه
۱۳	تاریخچه‌ی هنرستان صنعتی
۱۹	پیشینه‌ی هنر در مدارس
۲۲	شروع فعالیت هنرستان
۲۹	آیین‌نامه‌ی هنرستان هنرهای زیبا
۵۶	اساس‌نامه‌ی هنرستان هنرهای زیبا
۶۱	دهه‌ی ۱۳۳۰
۹۵	دهه‌ی ۱۳۴۰
۱۴۹	دهه‌ی ۱۳۵۰
۱۹۳	دهه‌ی ۱۳۶۰
۲۲۱	دهه‌ی ۱۳۷۰
۲۵۵	دهه‌ی ۱۳۸۰
۲۸۷	منابع
۲۸۹	فهرست نام کسان

این کتاب، تاریخ‌نگاری و پژوهشی است در روند آموزش هنرهای تجسمی ایران طی ۶۰ سال گذشته با محوریت «تاریخچه‌ی هنرستان» و با دقت نظر در کیفیت و اندیشه‌های هنرآموزان و اساتید با تجربه‌ی هنرهای سنتی و نوگرا. همچنین کنکاشی است در آنچه حاصل تلاش و آموزش گذشتگان بوده؛ و بیش چشم‌قارزدادن معیارها و ارزش‌های آموزشی و پرورشی که در قلمرو هنرهای تجسمی از دیرباز وجود داشته است.

اینجانب که سنوات کاری خود را در زمینه‌ی آموزش هنر سپری کرده‌ام، معتمد از ویژگی‌های مهم این دوران در هنرستان هنرهای زیبای پسران، شاهد و ناظر بودن بر جریان مستمر آمدن‌ها و شدن‌های اشخاصی است که با ورود به این مکان نام «هنرجو» می‌گیرند؛ که لازم می‌دانم سیر تکوینی این آمد و شد را گام‌به‌گام از زاویه‌ی دیگری ملاحظه نمایم:

نوجوانانی مشتاق، کنجکاو، پرتحرک و عجول برای رسیدن و دریافتن و سودای نام‌آوری، سوار بر مرکب آرزوها، درگیر تب و تاب تجربه‌های نارس! بلندپروازی و بحث و جدل و انتقاد که اقتضای دل بی‌تاب و انرژی جوانی‌شان است، همراه با سرخوردن و رهاکردن و باز پی‌گیری و تمرین و ممارست‌های غیرمنتظره‌ای که به شکستن می‌انجامد؛ و البته سربه‌زیری و بی‌ادعایی و تلاش بیشتر و فاصله‌گرفتن از توهّمات و تصورات خالی از تجربه. و سرانجام فراغت از هنرستان در سیمای هنرمندانی جوان که اولین گام‌های خود را در عرصه‌ی بی‌کران عشق تجربه می‌کنند.

روایت مکتوب آموزش هنر در «هنرستان هنرهای زیبای تهران» (مهم‌ترین مرکز فرهنگی در طول تاریخ آموزش و پرورش ایران)، با پژوهش و دقت و همت والای داریوش کیارس، از جمله اقداماتی است که ضمن معرفی هنرستان هنرهای زیبای تهران (دختران و پسران) به مرور آموزش هنر طی یک قرن گذشته نیز پرداخته است.

تحریر این کتاب، هم‌زمان با نکوداشت ۶۰ سالگی هنرستان هنرهای زیبا در «موزه‌ی هنرهای معاصر تهران»، مجالی فراهم آورد تا ضمن یادآوری اهمیت جایگاه هنرستان در آموزش و توسعه‌ی هنر در کشور، مروری بر تجربیات هنرمندان معاصر ایران گردد.

با سپاس از همی دوستانی که به نحوی در آماده‌سازی و چاپ این کتاب مشارکت نمودند، امید است این مرکز آموزشی با تمام تشکیب و فرازهای تاریخی‌اش هم‌چون گذشته، با کمک مدیران، معلمان و مسئولین ذیربط آن‌گونه که شایسته است تأثیرگذار و برقرار باقی بماند.

احمد رویایی

پیش گفتار

این کتاب تلاش دارد تا در گزارشی مبسوط به بررسی پیشینه‌ی استادان و فارغ‌التحصیلان «هنرستان هنرهای زیبای دختران و پسران» از سال تأسیس تاکنون بپردازد، تا سهم این مکان فرهنگی را در جنبش هنر معاصر ایران تشخیص دهد. در ابتدا، قرار بود به صورت تقسیمات دوره‌ای — مبتنی بر دوره‌ی تاریخی — به تحلیل و بررسی تاریخچه‌ی این هنرستان پرداخته شود. طبیعتاً دوره‌ی نخست از کودتای ۱۳۳۲ تا دوره‌ی به اصطلاح «انقلاب سفید شاه و مردم» را در بر می‌گرفت؛ از انقلاب سفید تا تحقق انقلاب اسلامی و از سال تأسیس نظام انقلاب اسلامی تاکنون مراحل دیگر این تحقیق بود. جست‌وجو در تاریخ هنر در طول پنجاه سال و تعمق در تأثیرگیری هنرمندان نوگرا و تأثیرگذاری آموزش هنری هنرستان‌های دختران و پسران بر خیل عظیمی از هنرمندان تاریخ هنر معاصر ایران، این ضرورت را ایجاد کرد تا در تقسیمات دوره‌ای، سال به سال نیز به بررسی تحولات این هنرستان و تأثیر آن بر تاریخ تجسمی بپردازیم. در نتیجه، تحقیق پیش رو به فصل‌های متعدد دهه‌ای تبدیل گردید که هر فصل، شرایط سال تحصیلی و اتفاقات هنری آن سال که مربوط به هنرستان بوده را در بر خواهد داشت. بدیهی است که آن ذهنیت پیشین نگارنده مبتنی بر تقسیمات دوره‌ای، در هر سال و در خلال گزارش‌های آمده، لحاظ شده است. با شتابی که در امر نگارش این کتاب به

مناسبت جشن شصتمین سال تأسیس بود و با توجه به امکانات محدود موجود و عدم دسترسی به آرشیو مرکز استاد وزارت فرهنگ و منابع اندک، ناگزیر از کمبود و نقصان عاری نیست؛ اما همین اندک، سهم مهم این هنرستان را بر روند هنرهای تجسمی ایران معاصر به‌درستی نشان می‌دهد.

قلمرو پژوهش بر مبنای تحولات فرهنگی شصت‌ساله‌ی اخیر و تأکید بر تأثیرات هنری در مدارس صنعتی و هنرستان‌ها با تأکید بر هنرستان هنرهای زیبای دختران و پسران — است. طرح مسأله و پاسخ‌گویی به آن اهم ارزش‌گذاری تحقیق بوده و در کنار توصیف و تعریف از هنرستان هنرهای زیبا دختران و پسران، کنکاشی جهت شناخت برخی از تحصیل‌کردگان دوره‌ی متوسطه‌ی هنری در ایران شده است.

پیشینه‌ی پژوهش بیش‌تر دو پرسش مهم بی‌پاسخ در این سال‌ها را جواب می‌دهد: تأثیر هنرستان بر محیط هنری ایران در طی بیش از نیم‌قرن چه بوده و هنرمندان درس‌آموخته‌ی این هنرستان چه کسانی هستند؟

لازم به یادآوری است که امکانات فراهم‌آمده توسط هنرمند فرهیخته آقای احمد روثایی، رئیس وقت هنرستان هنرهای زیبای پسران، اگر نبوده این تحقیق سرانجام نمی‌گرفت و همراهی خانم عدرا خورشیدی، رئیس وقت هنرستان هنرهای زیبای دختران اگر نبود، پیش نمی‌رفت. محمدرحمن حامدی نیز در ایام نوشتن این کتاب در «پژوهش‌کده‌ی هنرهای ایرانی — اسلامی آفرینش» شرایطی فراهم ساخت که در آسودگی فرایند تحقیق را سرعت بخشود. ایرادها، ضعف‌ها و نقصان — هر جای کتاب و به هر صورت — بر عهده‌ی نگارنده است. طبیعتاً این کتاب هم‌چون هر گزارش تحقیقی در این حوزه کسری‌های خود را دارد. تلاش بر این بود تا کلیه‌ی اسناد و مدارک موجود بررسی شود، با این حال هنوز احتمالاً تعدادی از هنرموزان و هنرجویان هر دو هنرستان در این‌جا نیز غایب‌اند. تمامی اطلاعات موجود در این کتاب، بر اساس اسناد، مدارک، کاتالوگ‌ها و نوشته‌های پراکنده در طی این شصت سال، گردآوری شده؛ و این موضوع می‌توانسته اشکالات اساسی درباره‌ی تاریخ دقیق فارغ‌التحصیلی یک هنرجو، یا عدم اطلاعات از حضور یک هنرموز در سال تحصیلی مشخصی را به وجود آورد. دهه‌ی هفتاد و هشتاد؛ تنها به ذکر اسامی فارغ‌التحصیلان اشاره شده است و این یعنی که در جاب‌های بعدتر افزوده‌هایی شامل این تحقیق خواهد شد. آیا این کتاب پایه‌ای برای تحقیقات در آینده‌ی این حوزه خواهد بود؟